

Turf In Putten

W. Bos

Bij het lezen van de Graver ga je onwillekeurig denken aan vroeger jaren. Op de foto staan een paar turven die meer dan 60 jaar geleden geïmporteerd werden uit Friesland.

Dit gebeurde in Putten, zover ik mij herinner, door wat mensen die het gat in de markt zagen om wat betaalbare brandstof in de handel te brengen. Dit waren op 't Oever de heren Wincoop en Evers, oftewel Hendrik en Toon van het hoekje van 't Oeverstraatje, en op Hoef 177, toen geheten Buitenkampersteeg, nu Ruwendaalseweg, de heren Bos en Kous. Willem Bos en Gijsbert

Kous waren zwa-

gers.
De harde turf die ik heb bewaard komt uit Friesland uit de veenderij de Delen. Deze veenderij lag in de Nijehaske veenpolder, die werd bestuurd door de Boerenleenbank, Heren-

wal 124 uit Heerenveen. De directeur was toen de heer S.R. Steensma. Eenmaal per jaar kwam hij langs met een koffertje met proefmonsters. Bovenin lagen dan de repen chocolade en kleine presentjes die hij uitdeelde. Deze man reisde per trein en werd dan door iemand per fiets afgehaald van het station. De turf werd ingekocht per duizend.

Het vervoer geschiedde per schip (platbodems), kleine zeilschepen van 80 ton tot hele grote van 100 ton. De eerste jaren werd de turf gelost op de rede van 't Oever. Het straatje liep toen de Zuiderzee in. Er werd gelost bij vloed met paarden, die afgericht

waren het water in te lopen. Toen de schepen groter werden werd gebruik gemaakt van de haven van Nijkerk, ook wel de Kolk genoemd.

Ik kan mij nog namen herinneren van verschillende schippers: Nieboer, van de Pels, Evers, de Vlieken. Zij kwamen hier uit de buurt. Ook kwamen er wel schippers uit Friesland. De turf werd ook wel uit Drente betrokken. Dat was lange turf of aanmaakturf, niet gebaggerd, maar met de hand gestoken uit hoogveen. In die tijd hadden nog weinig mensen telefoon. Was de schipper in de Nijkerker sluis, dan kwam hij per fiets over de dijk naar Putten om te zeggen dat hij de volgende morgen in de haven was. Zijn vrouw voer dan vaak door naar de losplaats. De mensen die turf besteld hadden werden dan weer per fiets gewaarschuwd. Men kwam van heinde en ver met paard en wagen naar Nijkerk, waar de turf per 1000 of 500 stuks werd afgeleverd. Het schip werd met manden leeg gedragen door mensen uit de buurtschap tegen een vergoeding.

Met de komst van aardgas en andere energiebronnen is het turf-tijdperk afgesloten.

+++